

“Zoals eertijds de filosofie de theologie verdrongen heeft, zo maakt thans de natuurwetenschap korte metten met de ethiek; maar al dat moderne statistiekengedoe met het ethische zal ons lijnrecht in het onmenselijke voeren”.

Soeren Kierkegaard

Wetenschap 2.0

"Alle informatie, uit welke bron dan ook, is digitaliseerbaar, meetbaar, transporteerbaar en oneindig vaak dupliceerbaar". Dit is het "paradigma" van de digitale wereld, gedreven door het web.

Bedrijven zijn volop bezig zich aan te passen aan deze nieuwe "condition technologique" en zoeken nieuwe manieren om geld te verdienen. Ze herdefiniëren hun business en passen strategie en de inrichting van de onderneming aan. Ook u en ik zullen als lid van diverse fysieke en virtuele communities onze weg moeten leren vinden binnen die digitale weeld. We organiseren tegenwoordig zelfs personeelsfeestjes via het web. Bij de overheid en de medische zorg het zelfde beeld. Stap voor stap wordt de mogelijkheid van het web geïntegreerd in 's lands bestuur. De digitale wereld dringt door in de staatsinrichting, de strafrechtspleging, de manieren waarop de politie boeven vangt of de manier waarop de Staat met u via het burger service nummer communiceert.

Steeds gaat het om de vraag wat wel en niet mag op en met het web. Wilt u bijvoorbeeld dat alle zorgverleners kunnen zien wanneer u zich hebt laten steriliseren? Even niet opletten en dat is wat gaat gebeuren met het elektronisch patiëntendossier. De impact van digitalisering zal nog veel indringender zijn dan we ons nu al beginnen te realiseren denk ik. Die impact betreft niet alleen de business arena, de manier waarop we markten en consumenten segmenteren, de manier waarop we zaken doen, de manier waarop we organisaties en financiële markten inrichten en de manier waarop we als mensen elkaar weten te vinden. Het lijkt wel een onontkoombare 'total makeover' van de manier waarop we de politiek, 's lands bestuur en het ondernemen vormgeven.

Waar overheid, bedrijfsleven en individu zich aanpassen komt de vraag op hoe de aanpassingen van het wetenschappelijk bedrijf eruit gaan zien. Wat doet het web met de manier waarop we wetenschap bedrijven, met het begrip wetenschappelijke kennis en met de manier waarop wetenschappelijk bedrijf is georganiseerd? "Wetenschap 2.0" levert bij google nog niet veel op. Wordt die vraag naar wetenschap 2.0 gesteld? Is er een begin van een antwoord zichtbaar?

Een eventuele 'total makeover' van de wetenschap, wetenschap 2.0, betekent denk ik in de eerste plaats een hernieuwde aandacht voor waarden en normen in de wetenschapsarena. Immers: geen groei zonder wortels. Wat zijn dan onze waarden als wetenschapper? Heeft het vernetten van onze wereld gevolgen voor die waardeoriëntatie met internet als drager van een nieuw soort collectieve intelligentie? Hoe zit het met het eeuwig durende spanningveld tussen macht en wetenschap in de digitale wereld?

Concreter: Komt de wetenschap ook terecht in een ‘kijkcijfer cultuur, al noemen we dat hier anders en wordt dat verhuld in ondoorzichtige subsidieregelingen, benoemingen en verstrekkingen? Hoelang kunnen we nog volstaan bij het schrijven van een academisch proefschrift dat het in feite alleen toetst of u het ambacht van wetenschapper beheerst, met al zijn ‘evidence-based’ voor-webse conventies. Gaat het in de huidige wetenschapspraktijk eigenlijk niet echt om de inhoud maar wordt onder het mom van wetenschappelijkheid vaak op een sociaal wenselijke en voor betrokkenen ‘prettige’ inhoud gestuurd. En waardoor in feite heel veel ruimte voor conventionele ideologie in stand wordt gehouden? Hebt u wel eens een proefschrift gezien waarin het gedachtegoed van de promotor onderuit is gehaald?

Er is momenteel een begin van discussie zichtbaar over een wetenschap 2.0, voorbij de ratio, die naast objectieve kennis vanuit het rationeel wetenschappelijk wereldbeeld ook subjectieve kennis en onze innerlijke wereld en intuïtie integreert in de wetenschappelijke methodologie waarop we naar de werkelijkheid kijken.¹ Doet u daaraan mee? Bent u betrokken?

De thans gebruikte wetenschappelijke conventies stammen van de tijd voor het web. Hoe tijdvast zijn die? Moet daar niet eens naar gekeken worden? Hebben we niet in feite conventies die stammen uit de cultuur van de gedrukte media terwijl we doen alsof het pure tijdloze wetenschappelijke codes zijn.

Ik hoop zelf dat individuele competenties en de eerlijke en integere manier waarop iemand naar eigen mogelijkheden kijkt en hier over communiceert steeds meer bepalend zijn voor zijn succes. Authenticiteit en geloofwaardigheid in het wetenschappelijk bedrijf zijn voor mij doorslaggevend.

Gaat het web voor fundamentele shifts in de wetenschappelijke aanpak zorgen? Wat is dan de impact van het web op het wetenschappelijk bedrijf? En komen die veranderingen als een golf over ons heen en laten we ons overspoelen? Of surfen we op de toppen van de golven mee en bepalen zelf onze koers? Bestaat er een wetenschap 2.0? En zo ja, hoe ziet die er dan uit? Ik hoop dat wetenschappers in de 21^e eeuw er voor kiezen aan menselijkheid bij te dragen! ‘Beyond methods contributing to the human age’.

Ik ga er graag over in gesprek met u! Doet u mee? Wie volgt?

Frans van der Reep

¹ A. de Witt, ‘Het is tijd voor een interne klimaatverandering’, NRC, 7 juli 2007, blz 15.